

દહેગમમાં ખેતી કરવા કચ્છી ખેડૂતોને મગફળીમાં ટ્રાયકોડર્મીનો ઉપયોગ

પ્રયોગશીલ ખેડૂતોએ ત્રણ વર્ષથી જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટીના ટ્રાયકોડર્મીનો ઉપયોગ કરીને વીણે પથી ૧૦ મણ વધુ ઉત્પાદનનો ફાયદો મેળવ્યો

કેટલાક ખેડૂતો ખેતીની નવી ટેકનોલોજી તથા રીતને ઝડપથી અપનાવી લેતા હોય છે. અમદાવાદથી શીક્ષક કિલોમીટર દૂર આવેલા દહેગમ પાસે સ્થાયી થયેલા અને છૂટા છૂટા જૂથમાં વસતા બધા જ કચ્છી ખેડૂતો મગફળીમાં ટ્રાયકોડર્મીનો ઉપયોગ કરી વીણે પ થી ૧૦ મણનું વધારે ઉત્પાદન મેળવે છે. આવા પ્રયોગશીલ ખેડૂતોને વીણે સંશોધનની નવી ભલામણ ખૂબ ઝડપથી ખેડૂતો સુધી પહોંચી રહી છે. આ કચ્છી ખેડૂતોએ ટ્રાયકોડર્મીની મદદથી તેમના ખેતરમાં આવતા સુકારાના રોગનું નિયંત્રણ કર્યું છે.

કચ્છ જિલ્લાના નખત્રાણા તાલુકામાં પાણી ખારડા થવા લાગ્યાં તેથી આ વિસ્તારમાં ખેતી કરવી મુશ્કેલ બની હતી. યુવા ખેડૂત લક્ષ્મણભાઈ પટેલ કહે છે કે તેનો પ્રથમ મારા પિતાશ્રીના મોટાભાઈને વિચાર આવેલો કે પાણી ખારડા થતાં હોવાને કારણે કપે સ્થાનાંતર કર્યા સિવાય છૂટકો નથી. ૧૯૭૭થી અમારા વિસ્તારના ખેડૂતોએ

પાણીના સમસ્યાનું તથા ભૌતિક ઘટકોની માહિતી

ખેડૂત લક્ષ્મણભાઈએ જણાવ્યું હતું કે, અમે ખેડૂતો આત્મા પ્રોવેક્ટ સાથે સંકળાયેલા છીએ. તેથી ખેતીના વિવિધ કાર્યક્રમોમાં જવાનું થાય છે. તેમાં એક વખત જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટીમાં તાલીમ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ત્યાં જવાનું થયું. અમે મગફળીમાં આવતા સુકારાનો સમસ્યાની વાત ત્યાંના વૈજ્ઞાનિકોને કરી. તેમણે ટ્રાયકોડર્મીનો ઉપયોગ કરવાની ભલામણ કરી. તે વખતે જ જુઆપર, રાજેશ ફાર્મ, સહકાર ફાર્મ તથા ગણેશના ખેડૂતોએ મળી લગભગ ૭૦૦ કિલો જેટલું ટ્રાયકોડર્મી સાથે લઈ આવ્યા. તેનો સુકારા માટે ઉપયોગ કર્યો. ત્રણ વર્ષ પહેલાં સુકારાને વીણે અમોને મગફળીનું વીણે રપથી ૩૦ મણનું ઉત્પાદન મળવા લાગ્યું. પછીનાં વર્ષે અમો ૧,૦૪૦ કિલો જેટલું ટ્રાયકોડર્મી એક સાથે લઈ આવ્યા. તેઓ કહે છે કે આ ટ્રાયકોડર્મી ખાતરીબંધ હોય છે. વળી બખરભાવ કરતાં સસ્તું હોય છે તેથી વાહન બાંધી અમે જૂનાગઢથી ટ્રાયકોડર્મી લઈ આવીએ છીએ. લક્ષ્મણભાઈ કહે છે કે અમારા વિસ્તારના ખેડૂતો બટાટાનું પણ વાવેલર કરે છે. બટાટામાં પણ સુકારાની સમસ્યા છે. તેથી આ વર્ષે બટાટામાં ટ્રાયકોડર્મી વાપરવાનો પ્રયોગ અમે કરવાના છીએ અને તે માટે અમારા કચ્છી ખેડૂતો માટે લગભગ ૧૨૦૦ કિલો જેટલું ટ્રાયકોડર્મી અમે જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટીના વનસ્પતિ રોગશાસ્ત્ર વિભાગમાંથી લઈ આવ્યા છીએ.

રાજેન્દ્ર ફાર્મમાં ૩-૩, તથા જલારામ ફાર્મમાં અમારા પરિવારો વસવાટ કરે છે. આમ કુલ લગભગ બે હજાર જેટલા ખેડૂતો દહેગમના ચાર પાંચ કિલોમીટરના વિસ્તારમાં સ્થાયી થયા છે. તેઓ કહે છે કે અમોએ સખત મહેનત કરી છે. તેમજ ખેતી અધિકારીઓ અને વૈજ્ઞાનિકો સાથે ખેતીમાં માગદર્શન મેળવવા માટે સંપર્કમાં રહેતા હોવાથી નવીન ખેત ભલામણોને અમે ઝડપથી અપનાવીએ છીએ. આથી જ તો અને વૈવિક નિયંત્રણ માટે ટ્રાયકોડર્મીનો ઉપયોગ કરીને ઉત્પાદનમાં ફાયદો મેળવ્યો છે. આ વિસ્તારમાં સ્થાયી થયેલા અમારા ખેડૂતો પાસે સરેરાશ ૧૫થી ૩૦ વીણ જેટલી જમીન છે.

લક્ષ્મણભાઈ કહે છે કે ગલુદડ ગ્રામ પંચાયત સાથે જોડાયેલા અમારા ખેડૂતો ટ્રાયકોડર્મીનો ઉપયોગ કરે છે. તેઓ કહે છે કે જુઆપરના મિતેશભાઈ, રાજેશ ફાર્મના રાજેશભાઈ, સહકાર ફાર્મના અરવિંદભાઈ તથા ગણેશ ગામના શાંતિભાઈ જેવા પ્રગતિશીલ ખેડૂતો સાથે અમે લગભગ બધી કૃષિ યુનિ.માં કરતા રહીએ છીએ અને નવું નવું જાણતા રહીએ છીએ. એટલું જ નહીં અમારી નવીન જાણકારીની વાત અમારા અન્ય ખેડૂતોને પણ કરીએ છીએ. તેથી અમે આજે અમારી ખેતીને સમૃદ્ધ બનાવી શક્યા છીએ. ■ ડૉ. નરેન્દ્ર ભરાડ, જૂનાગઢ

અમદાવાદ તથા દહેગમ આજુબાજુની જમીન ખરીદી અને ત્યાં જ વસવાટ શરૂ કર્યો. ૧૯૭૭થી ૮૩ સુધીમાં અમારા વિસ્તારના ઘણાં ખેડૂતો આ વિસ્તારમાં સ્થાયી થયા. તેઓ વધુમાં કહે છે કે પહેલાં તો પહોં જ ખેતરોમાં જ રહેતાં હતાં. અમે પણ બે વખતનું ફેરું કરીને

આ વિસ્તારમાં એકઠેએકથી નવજીવન જીવવાની શરૂઆત કરી. આજે અમારા વિસ્તારના ખેડૂતો જુદાં જુદાં જૂથમાં અહીં વસે છે. જેમાં જુઆપરમાં ૮, વડોદરા લાડમાં ૮, વુંઠાવળ અને ગણેશ ફાર્મમાં ૬-૬, સહકાર ફાર્મમાં ૫, ચોપાટા ફાર્મમાં ૪, રાજેશ ફાર્મ તથા